

Вправи для навчання майбутніх філологів ведення англомовної дискусії на основі проблемних ситуацій

У статті представлена підсистема вправ для навчання майбутніх філологів ведення англомовної дискусії на основі проблемних ситуацій, виділено й описано етапи навчання дискусії, запропоновано відповідні групи і підгрупи вправ, наведено приклади вправ.

Ключові слова: дискусія, підсистема вправ, проблемна ситуація, інтелектуальна карта.

Зайцева І. В. Упражнения для обучения будущих филологов ведения англоязычной дискуссии на основе проблемных ситуаций.

В статье представлена подсистема упражнений для обучения будущих филологов ведения англоязычной дискуссии на основе проблемных ситуаций, выделены и описаны этапы обучения дискуссии, предложены соответствующие группы и подгруппы упражнений, приведены примеры упражнений.

Ключевые слова: дискуссия, подсистема упражнений, проблемная ситуация, интеллектуальная карта.

Zaitseva I. The Exercises for Teaching Future Philologists Discussion in English on the Basis of Problem Situations

The article presents the subsystem of exercises for teaching future philologists discussion on the basis of problem situations. The stages for teaching discussion have been suggested and described. The groups of the exercises have been proposed. The examples of the exercises have been given.

Key words: discussion, the subsystem of exercises, problem situation, the mind map.

Проблема створення ефективної системи вправ для навчання майбутніх філологів ведення дискусії англійською мовою (АМ) у методиці викладання іноземних мов (ІМ) не втрачає своєї актуальності. Вона знаходиться у центрі уваги методистів і вчених насамперед через складність процесу спілкування під час дискусії, а саме: процесу сприйняття та інтерпретації великого обсягу інформації, смислової складності повідомлення, необхідності планувати й утримувати в пам'яті програму дій, коректування й доповнення її в залежності від ходу дискусії та дій партнера, обмеженості в часі тощо [9:26].

Питанню розробки підсистеми вправ для навчання дискусії як засобу формування компетентності у ДМ приділялася увага багатьох методистів, праці яких пов'язані з навчанням дискусії на матеріалі художніх текстів (Н.М. Топтигіна) та автентичних поетичних творів (Н.П. Андронік), у процесі навчання професійно орієнтованого (І.О. Сімкова), наукового (О.О. Галанова) або полілогічного спілкування

(М.С.Калініна, Т.Ю. Шевченко, О.В. Холодяєва). Зарубіжні методисти пропонують навчати дискусії на основі реальних ситуацій (К. Фолс), а також роблять спробу залучити студентів до вирішення проблем під час дискусії (С. Брукфілд, С. Прескіл). Проте методика навчання дискусії шляхом вирішення проблемного завдання (ПЗ), створеного на основі проблемної ситуації (ПС), ще досі не досліджена, і, відповідно, підсистема вправ, призначена для навчання майбутніх філологів ведення англомовної дискусії на основі ПС в методиці навчання ІМ розроблена недостатньо.

Зважаючи на вищезазначене, мета статті – представити науково обґрунтовану підсистему вправ для навчання майбутніх філологів ведення дискусії АМ на основі ПС. Для досягнення поставленої мети маємо вирішити такі завдання: визначити етапи навчання дискусії, групи, підгрупи, типи і види вправ, які повинні увійти до розроблюваної підсистеми; встановити послідовність застосування типів і видів вправ з урахуванням етапів навчання дискусії; сформулювати вимоги до вправ, спрямованих на навчання дискусії.

Для вирішення першого з визначених завдань ми проаналізували доробки названих вище методистів щодо опису етапів навчання дискусії і дійшли висновку, що деякі автори (Н. П. Андронік, О. О. Галанова, І. О. Сімкова, Н. П. Топтигіна) виділяють підготовчий та основний етапи навчання, де перший передбачає підготовку до дискусії, а другий – власне проведення дискусії. Інші методисти (Т. Ю. Шевченко і О. В. Холодяєва) розбивають етап підготовки на декілька підетапів, спрямованих на поступове оволодіння студентами ініціативними намірами, стратегіями і тактиками, функціональною схемою полілогу-дискусії, а також мовленнєвими зразками, мовними засобами контактності, правилами та інструкціями щодо ведення дискусії. І. О. Сімкова, у свою чергу, виділяє окрім зазначених етапів ще один, спрямований на підведення підсумків та аналіз проведеної дискусії.

Отже, спираючись на виділені методистами етапи навчання дискусії, структуру дискусії-обміну думками [5, с. 39 – 47], а також враховуючи складність процесу навчання та організації дискусії на основі ПС, ми виділяємо п'ять етапів навчання дискусії: *пропедевтичний, організаційно-мотиваційний, інформаційно-підготовчий, ситуативно-дискусійний і констатуюче-інтерпретаційний*. При цьому під етапом

навчання розуміємо певний проміжок часу (період), що має самостійне значення, цілі та завдання. Розглянемо виділені нами етапи докладніше.

Перший етап – *пропедевтичний* – передбачає підготовку студентів до навчання дискусії і є факультативним. Необхідність виділення пропедевтичного етапу була зумовлена складністю навчання студентів дискусії на початковому етапі (перший рік навчання майбутніх філологів). Студенти-першокурсники (вчорашні школярі) ще не мають належного рівня сформованості необхідних для ведення дискусії умінь: аргументувати власну точку зору, переконувати співрозмовників, висловлювати згоду/незгоду щодо певної проблеми, мають труднощі з продукуванням ініціативних реплік, вживанням клішованих фраз та виразів в умовах непередбачуваності ходу дискусії.

Оскільки передумовою навчання студентів дискусії виступають сформовані у них уміння ДМ, то для того щоб досягти цілей цього етапу, вважаємо за необхідне починати навчання дискусії з розвитку умінь студентів-першокурсників у ДМ на основі діалогу-обміну думками і діалогу-обговорення, які мають на меті навчити студентів повідомити певну інформацію, довести або обґрунтувати власну точку зору, обговорити проблему, переконати співрозмовника, надати пораду у разі необхідності тощо. Для організації такого навчання викладач може використовувати запропоновані у навчально-методичному комплексі або відбирати самостійно тексти для читання та аудіювання, оскільки подана в них інформація може бути використана для створення на її основі комунікативних ситуацій і відповідно діалогів-обміну думками й обговорення. Таким чином, уже протягом першого етапу у студентів починають формуватися й розвиватися комунікативно дискусійні вміння¹ (КДУ) і рівня: уміння починати діалог (продувати ініціативну репліку, звернутися до співрозмовника, обираючи адекватні ситуації спілкування мовленнєві формули), уміння підтримувати бесіду з метою її продовження (продування як реактивних реплік, так і реактивно-ініціативних реплік: правильно і швидко реагувати на ініціативну репліку співрозмовника), уміння запитати точку зору інших комунікантів; уміння висловити свою думку щодо почутого/прочитаного, уміння демонструвати зацікавленість у предметі обговорення тощо.

Другий етап – *організаційно-мотиваційний*, передбачає мотиваційну готовність студентів до обговорення ПС. Тому мета цього етапу – створення мотиваційної готовності до участі у дискусії та організація останньої передбачає вирішення наступних завдань: вибір проблеми, що буде обговорюватись під час

дискусії, визначення мети, поділ студентів на підгрупи, вибір представника підгрупи (модератора); встановлення викладачем регламенту дискусії, прогнозування змісту дискусії. Організаційно-мотиваційний етап називають етапом пробудження інтересу (термін В. В. Черниш, 2001), що виникає завдяки таким особливостям ПС як обставини, за яких у мовця з'являється потреба говорити, наявність проблеми/конфлікту, а також мовленнєва функція – ставлення людини до ситуації. Цей етап також спрямований на формування і розвиток організаційних умінь (обґрунтовувати вибір обраної проблеми для обговорення, визначати мету дискусії) і прогностичних умінь (прогнозувати ПС, з якими стикаються люди, маючи певну проблему, прогнозувати ймовірність подій і наслідків у певній ПС, прогнозувати зміст дискусії).

Метою третього етапу – *інформативно-підготовчого* є: первинне орієнтування у дискусії, яке відбувається шляхом ознайомлення із ПС, одержання і пошуку необхідної студентам для участі у дискусії інформації, аналізу ПС, визначення загальної точки зору підгрупи. На цьому етапі викладач знайомить студентів із ПС у процесі перегляду відеосюжетів телепередач: ток-шоу, інтерв'ю під час роботи в аудиторії, а також у процесі читання інформативно-пізнавальних публіцистичних текстів статей – в позааудиторний час. Одним із завдань інформативно-підготовчого етапу є також пошук та вилучення додаткової інформації, необхідної студентам для ведення дискусії, оскільки її учасникам може бракувати знань, життєвого і мовного досвіду, необхідних для вирішення проблеми, відповідного ПЗ, яке ставить перед ними викладач для аргументованого висловлювання. Тому на інформативно-підготовчому етапі важливою є самостійна позааудиторна підготовка, яка у подальшому має забезпечити ініціативність мовленнєвої поведінки учасників дискусії, нормальний мовленнєвий темп і мінімальну кількість помилок, а також сприятиме поступовому переходу від підготовленого мовлення до непідготовленого. До того ж у процесі підготовки до участі у дискусії під час перегляду відеосюжетів телепередач і читання статей, а також під час виконання розроблених на їх основі вправ і завдань, спрямованих на перевірку розуміння змісту повідомлення, у студентів розвиваються вміння в аудіюванні й читанні: розуміти загальний зміст прочитаного/почутого, узагальнювати факти/події, співвідносити факти, встановлювати зв'язки, оцінювати й інтерпретувати одержану інформацію тощо.

Отже, після знайомства із ПС і вилучення та опрацювання необхідної інформації стосовно проблеми обговорення реалізується наступне завдання

¹ Під КДУ ми розуміємо здатність управляти мовленнєвою діяльністю під час дискусії у процесі вирішення комунікативних, у нашому випадку, проблемних завдань.

інформативно-підготовчого етапу – аналіз ПС, а саме причин її виникнення у підгрупах, програмування і планування іншомовного висловлювання. Для цього викладач забезпечує студентів мовним і мовленнєвим матеріалом: засобами контактності, за допомогою яких відбувається обмін думками у підгрупах. Такий аналіз можна здійснювати у процесі заповнення студентами інтелектуальної карти (a mind map) з використанням прийому «*евристична бесіда*» (жорстке керування): студенти аналізують ПС, відповідаючи на серію навідних запитань, запропонованих викладачем, або за допомогою прийому «*мікрофон*» (часткове керування): студенти аналізують ПС по-черзі, висловлюючись з приводу проблеми та причин її виникнення, передаючи один одному уявний мікрофон. Обидва прийоми дають студентам можливість зібрати необхідні для подальшого обговорення ідеї і визначити загальну точку зору підгрупи, а використання інтелектуальної карти – записати ідеї та візуалізувати інформацію, необхідну для вирішення проблеми у ході дискусії. На доцільності використання інтелектуальних карт у процесі навчання діалогічного мовлення наголошують багато методистів і психологів, серед яких Є.Ю. Бруннер, М. Бейер (М. Beuer), Т.Бьюзен (Т. Buzan), А.Й. Гордеева, Х. Мюллер та ін. Особливої актуальності такі карти набувають у процесі підготовки до участі у дискусії або обговоренні, оскільки ідеї, що виникають під час обговорення у підгрупах, фіксуються у письмовій формі. Інтелектуальна карта допомагає це зробити у вигляді схеми, яка вміщує асоціації, що виникають у зв'язку із запропонованою для обговорення проблемою і ПС. Для цього на аркуші зазначається проблема, нижче – причини її виникнення, далі слідує варіанти вирішення проблеми, які визначають студенти під час ситуативно-дискусійного етапу, вказуються позитивні та негативні наслідки обраних рішень. На цьому рівні карти зазначаються бажані результати кожного з таких варіантів дій. Далі процес повторюється вже на рівні цих рішень, і так до тих пір, поки один або декілька ланцюжків не приведуть до досягнення мети дискусії: вирішення ПС і ПЗ. Подальший аналіз готової карти дозволяє відразу відкинути менш ефективні варіанти вирішення проблеми і виявити найбільш вигідну стратегію дій. Перевага такої карти полягає в тому, що студенти отримують готовий план висловлювання, використання якого допоможе успішно здійснювати іншомовну мовленнєву діяльність у ході дискусії і допоможе вирішити поставлені перед студентами ПС і ПЗ [4, с. 51-58]. Таким чином, на третьому етапі у студентів будуть формуватися і розвиватися наступні КДУ II рівня: уміння описати проблему/ПС, виявити причини її виникнення і наслідки; уміння висловити припущен-

ня/пропозиції щодо варіантів вирішення ПС, висвітлюючи власну точку зору і зважаючи на точку зору співрозмовника; уміння деталізувати повідомлення, уточнити обставини, вказати на зв'язок фактів з новою або відомою інформацією щодо ПС; уміння доповнювати й розширювати зміст висловлювання.

Четвертий етап, *ситуативно-дискусійний*, метою якого є проведення дискусії, починається із постановки ПЗ викладачем, яке передбачає пошук студентами способів вирішення ПЗ, визначення позитивних і негативних наслідків обраних рішень у процесі подальшого заповнення інтелектуальної карти, про що йшлося вище. Далі починається власне дискусія: аргументація/висловлення точки зору представника підгрупи (модератора) на основі одержаної ролі, знаходження колективного рішення і пошук компромісу у разі необхідності. Вирішення ПЗ у підгрупах може відбуватися із жорстким (прийом «займи позицію») і частковим (прийом «дерево рішень») керуванням. Обмін думками у підгрупах з використанням прийому «займи позицію» відбувається на основі варіантів рішень, ролей та позицій, наданих їм викладачем, що мають відстоювати студенти, тоді як застосування прийому «дерево рішень» передбачає самостійний пошук студентами варіантів вирішення ПЗ, самостійний вибір/розподіл ролей у підгрупі, самостійне визначення позиції, яку відстоює студент у дискусії, у відповідності з обраною роллю. Обговорення у підгрупах завершується виступами представників підгруп, що виконують певні ролі (психолога, лікаря, друга, юриста тощо), аргументуючи обраний у підгрупі спосіб вирішення ПЗ. На цьому етапі учасники підгруп можуть надавати своїм представникам вказівки у вигляді записок, або у разі необхідності брати тайм-аут для консультації. Після обговорення учасники дискусії мають прийняти колективне рішення або знайти компроміс щодо вибору вирішення ПЗ, завершивши таким чином обговорення. Протягом цього етапу у студентів будуть формуватися і розвиватися наступні КДУ III рівня: уміння вступати в дискусію; уміння переконувати комунікантів шляхом аргументації/контраргументації; уміння наводити приклади з метою аргументації/контраргументації; уміння тактовно висловлювати свою згоду/незгоду з певної проблемної ситуації; уміння підтримувати дискусію, розгортаючи висловлювання, уточнюючи, вносячи корективи у висловлювання співрозмовника; уміння надавати поради і реагувати на поради інших; уміння знаходити шляхи розв'язання ПС, знайти компроміс, дійти згоди у вирішенні проблеми/ПС тощо.

Останній етап – *констатуюче-інтерпретаційний* – необхідний для формулювання висновків і проведення аналізу дискусії. На цьому етапі реалізуються

наступні завдання: виявлення позитивних і негативних сторін дискусії; підведення підсумків дискусії студентами та оцінювання діяльності студентів викладачем. Оскільки студентам дуже часто бракує досвіду у підбитті підсумків, формулюванні висновків і визначенні результатів виконаної роботи/діяльності, у нашому випадку дискусії, доцільно запропонувати їм заповнити спеціально розроблений бланк для визначення результатів дискусії, надати опору у вигляді плану або серію навідних запитань для формулювання висновків тощо, таким чином продовжуючи формувати у них КДУ III рівня: завершувати обговорення, висловлюючи власне ставлення до розглянутої проблеми/ПС, уміння підводити підсумки дискусії, зіставляти мету дискусії з її результатами, визначати позитивні й негативні сторони дискусії, що відбулася. Обов'язковим компонентом в організації дискусії є також оцінювання викладачем як загальної, так і мовленнєвої діяльності студентів. Оцінювання загальної діяльності передбачає врахування участі студента у дискусії, його активності та кількості виступів. Оцінювання мовленнєвої діяльності передбачає визначення рівня сформованості у студента КДУ. Таке оцінювання має супроводжуватись коментарями викладача щодо корекції і прогнозування помилок у мовленні студентів і рекомендаціями щодо більш ефективного проведення наступних дискусій.

Описані етапи і хід дискусії представлені у схемі 1.

Представлена поетапна організація навчання майбутніх філологів ведення дискусії англійською мовою на основі ПС дозволяє нам перейти до наступного завдання підрозділу – визначити групи, типи і види вправ, що мають увійти до розроблюваної підсистеми і вимоги до них. Наведені в кожному з описаних вище етапів уміння дають можливість виділити відповідні групи і підгрупи вправ, спрямовані на їх формування і розвиток (див. схему 2 і табл. 1).

Відомо, що результат навчання значною мірою залежить від його правильної організації, необхідною умовою чого є використання різних типів і видів вправ, розроблених з урахуванням сучасних вимог, що висуваються до них та їх компонентів. Спираючись на вимоги до вправ, виділені в методиці викладання ІМ Н.К. Скляренко [8, с. 9 – 14], а також беручи до уваги специфіку проблемного методу навчання, ми визначили ті *вимоги, якими керувалися у процесі створення вправ* у контексті нашого дослідження: 1) *мотивованість*, 2) *наявність проблемної ситуації та її новизни*, 3) *спрямованість навчальної дії на одержання або надання інформації*, 4) *комунікативна спрямованість*, 5) *ступінь керування*, 6) *наявність рольового компонента*, 7) *спосіб організації*, 8) *використання природних, візуально-вербальних та спеціально створених опор*.

Організація проведення дискусії

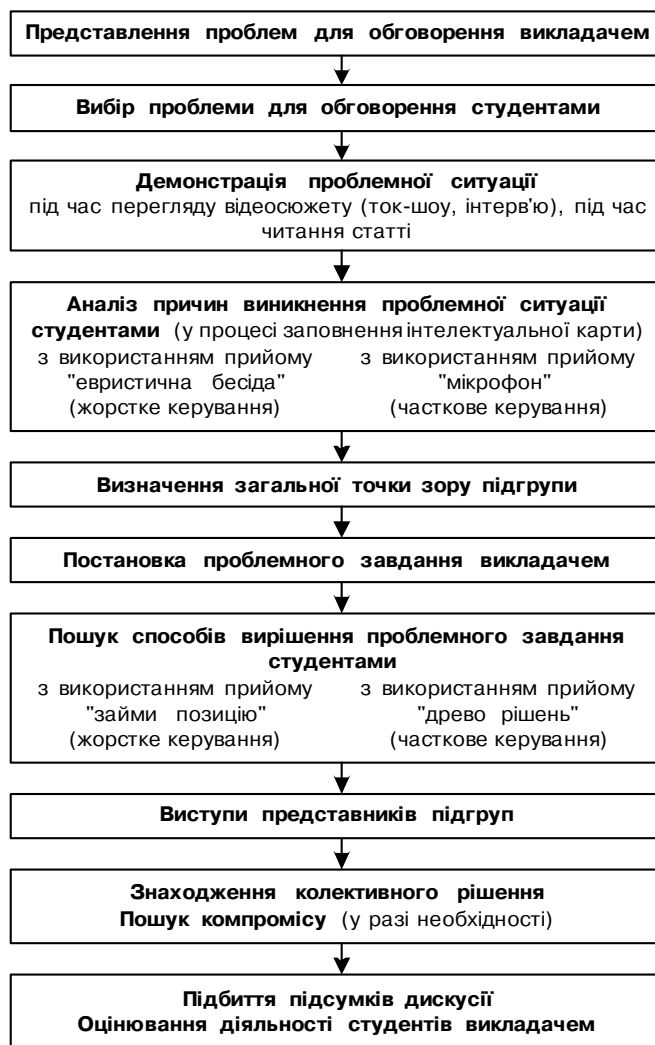


Схема 2

Підсистема вправ для навчання майбутніх філологів ведення дискусії англійською мовою на основі проблемних ситуацій



Розглянемо виділені вимоги детальніше.

У відповідності з першою вимогою вправи розподіляються на вмотивовані та невмотивовані. Вправи, які входять до нашої підсистеми, характеризуються обов'язковою наявністю *вмотивованості*. Наявність мотиву як спонукання до діяльності, пов'язаного із задоволенням потреб суб'єкта, надає їй цілеспрямованого характеру. При цьому вмотивованість має бути суто комунікативною, коли студент виконує вправу від власного імені, та комунікативно-рольовою, коли студент виконує певну роль [8, с. 3]. В основі комунікативної мотивації знаходиться потреба у спілкуванні і потреба у здійсненні конкретного мовленнєвого вчинку, прагнення «втрутитися» в ситуацію спілкування, у нашому випадку дискусію [6, с. 20], оскільки, не маючи мотиву, студент не буде вести дискусію, обговорювати проблему, переконувати співрозмовників, наводити аргументи тощо. Тому завданням викладача є створення мотиву у вправах шляхом стимулювання штучної або природної потреби в комунікації. Отже, усі вправи нашої підсистеми є вмотивованими.

Серед зазначених вище вимог до створення вправ ключовою є вимога наявності навчально-комунікативної ситуації та її новизни, що була модифікована у наявність проблемної ситуації та її новизни у вправі, з огляду на специфіку нашого дослідження. Нагадаємо, що ПС викликає у студентів інтерес до обговорення певної проблеми і навчання загалом. У розроблених нами вправах ПС виступає джерелом створення на її основі ПЗ, яке мають розв'язати студенти у ході дискусії.

У відповідності з вимогою спрямованість навчальної дії на одержання або надання інформації вправи у нашій підсистемі можуть бути *рецептивні, рецептивно-репродуктивні, рецептивно-продуктивні, продуктивні*. До нашої підсистеми включені усі види вправ, оскільки, виконуючи рецептивні вправи, студенти сприймають вербальну інформацію через зоровий або слуховий канал під час ознайомлення з ПС, переглядаючи відеосюжет або отримуючи необхідну для участі у дискусії інформацію, читаючи статтю, а потім виконуючи завдання, демонструють рівень розуміння одержаної інформації. У рецептивно-репродуктивних вправах студенти спочатку сприймають певну вербальну інформацію, а потім її використовують у процесі обговорення. Рецептивно-продуктивні або продуктивні вправи передбачають продукування самостійного усного висловлювання у відповідь на висловлювання співрозмовника, наприклад при висловленні своєї точки зору, погоджуючись чи не погоджуючись з точкою зору інших комунікантів.

Дотримуючись наступної вимоги, ми включили до нашої підсистеми *умовно-комунікативні й комунікативні вправи*.

За ступенем керування вправи поділяються на керовані, частково керовані та мінімально керовані. Ступінь керування мовленнєвими діями студентів у запропонованій нами підсистемі вправ визначається етапом навчання дискусії. На організаційно-мотиваційному, інформативно-підготовчому і ситуативно-дискусійному етапах нами використовуються *вправи з жорстким та частковим керуванням; вправи з мінімальним керуванням* переважають на констатуюче-інтерпретаційному етапі. Проте розроблені нами вправи, спрямовані на аналіз причин виникнення проблемної ситуації і на пошук способів вирішення проблемного завдання (у процесі заповнення інтелектуальної карти), можуть бути організовані як із жорстким, так і частковим керуванням (див. схему 2). Доцільність застосування того чи іншого способу керування буде перевірена нами експериментально.

Наступна вимога, що висувається до розробленої підсистеми вправ, передбачає застосування вправ з нерольовим компонентом та з рольовим компонентом. У *вправах без рольового компонента* спілкування йтиме від власного імені студентів, у *вправах з рольовим компонентом*, які дозволяють моделювати реальні ситуації, де студенти уявляють себе носіями конкретних соціальних та професійних ролей, вони висловлюються у відповідності з обраною роллю.

За способом організації до нашої підсистеми увійшли *фронтальні, парні, групові та індивідуальні вправи*. Необхідно зазначити, що у процесі навчання дискусії буде переважати робота в малих групах з наступним підведенням підсумків роботи кожної групи.

Щодо врахування вимоги стосовно наявності чи відсутності опор, то до нашої підсистеми входять вправи *без опор, з природними* (тими, що використовуються у природному процесі комунікації) і *штучно створеними опорами* різних видів – змістовими і формальними; вербальними й невербальними; об'єктивними (складеними викладачем) або суб'єктивними (складеними студентами). Оскільки вибір форми й характеру опор залежить від ступеня сформованості КДУ студентів, а також від способу організації вправи [9, с. 110], у нашій підсистемі опори поступово знімаються від одного етапу до іншого. Так, на першому етапі, пропедевтичному, ми використовуємо вправи зі штучно створеними опорами; на організаційно-мотиваційному та інформативно-підготовчому етапах – вправи зі штучно створеними суб'єктивними опорами, які створюють самі студенти шляхом заповнення таблиці даними статистики, аргументами «за/проти» або перевагами/недоліками, інтелектуальної карти (Mind map); на ситуативно-дискусійному етапі – вправи з природними опорами; на завершальному – констатуюче-інтерпретаційному етапі – вправи із

суб'єктивними опорами (заповнення бланка визначення результатів дискусії), об'єктивними опорами (план підведення підсумків) і без опор.

При цьому необхідно враховувати місце виконання вправ: під час перегляду сюжету телепередачі заняття має проводитися у відеокласі; вимоги до контролю: визначення об'єктів і форм контролю. У розроблюваних нами вправах буде використовуватися контроль з боку викладача.

Описані вище етапи навчання дискусії і вимоги до вправ стали підґрунтям для створення підсистеми вправ для навчання дискусії, що представлена у таблиці 1.

Наведемо приклади вправ, що входять до описаної нами підсистеми.

ПРОПЕДЕВТИЧНИЙ ЕТАП

Гр. 1. Група вправ для розвитку КДУ І рівня (на основі діалогу-обміну думками, діалогу-обговорення)

Приклад 1

Мета: розвивати вміння уважно слухати, розуміти та інтерпретувати інформацію.

Інструкція: Listen to the radio program "Celebrate Teachers" (<http://spotlightenglish.com/listen/celebrate-teachers>) to find out the information about World Teachers' Day and answer the questions.

- What problems do teachers face today?
- What is the history of World Teachers' Day?
- What organizations support teachers and how?



- How is Teachers' Day celebrated in three different countries: the Czech Republic, Peru and South Korea?
- Do Ukrainian teachers meet the same problems in schools?
- How is Teachers' Day celebrated in our country?

Приклад 2.

Мета: розвивати вміння починати діалог: продукувати ініціативну репліку, звернутися до співрозмов-

ника, обираючи адекватні ситуації спілкування репліки й мовленнєві формули.

Інструкція: Work in pairs.

St. A. a school teacher from Ukraine works very hard and not paid well	St. B supports teachers unions around the world
Complain about your problems.	Listen to St. A and give him advice how to solve the problems.

- Make up a dialogue.
- Use the chart below to choose the appropriate speech formulas.

Aim	Speech formulas
To start a dialogue	I would be grateful if you...; It's all right if you like that kind of thing, but...; Shouldn't you choose something that will be...; One way of dealing with this would be...
To give advice	Next time I very much hope that... I'd like to give you a piece of advice... If I were you... I would... Why don't you try to...? It might be a good idea to... But, after all, it's up to you; It's your decision but I'd recommend; Perhaps you might / do / think of / about / consider doing...

Приклад 3

Мета: розвивати вміння підтримувати бесіду з метою її продовження – продукування як реактивних реплік, так і реактивно-ініціативних: правильно і швидко реагувати на ініціативну репліку співрозмовника.

Інструкція: Read the poem to get to know the qualities of a good and a bad teacher.

A bad or a good teacher	
A bad teacher is negatively pessimistic	A good teacher likes to teach
A good teacher is positively optimistic	A bad teacher shouts every moment
A bad teacher swears all the time	A good teacher scouts for every talent
A good teacher cares in their prime	A bad teacher is up for crude devices
A bad teacher passes on rude fear	A good teacher is up for good advice
A good teacher has on good ears	A bad teacher lets students fight on in the dark
A bad teacher discourages	A good teacher sets students on the right track
A good teacher encourages	A bad teacher feeds on their looks
A bad teacher despairs	A good teachers reads many books
A good teacher prepares	A bad teacher sings along with wrong faults
A bad teacher likes to bitch	A good teacher brings along the right results

(Sylvia Chidi www.sylviachidi.co.uk).

- How do you understand it? Do you agree with the author?

Типи і види вправ для навчання майбутніх філологів
ведення дискусії англійською мовою на основі проблемних ситуацій

Етап	Мета етапу	Завдання етапу	Групи і підгрупи вправ	Види вправ	Типи вправ
Пропедевтичний (факультативний)	Підготовка до участі у дискусії	<ul style="list-style-type: none"> Навчання студентів ведення діалогу-обміну думками, діалогу-домовленості 	<p>Гр. 1. Група вправ для розвитку КДУ I рівня (на основі діалогу-обміну думками, діалогу-обговорення)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.1. Вправи для розвитку умінь починати діалог: продукувати ініціативну репліку, звернутися до співрозмовника, обираючи адекватні ситуації спілкування мовленнєві формули; 1.2. Вправи для розвитку умінь підтримувати бесіду з метою її продовження (продукування як реактивних реплік, так і реактивно-ініціативних реплік: правильно й швидко реагувати на ініціативну репліку співрозмовника); 1.3. Вправи для розвитку умінь запитати точку зору інших комунікантів; 1.4. Вправи для розвитку умінь висловити свою думку щодо почутого/прочитаного; 1.5. Вправи для розвитку умінь підтримати/не підтримати точку зору співрозмовника; 1.6. Вправи для розвитку умінь демонструвати зацікавленість у предметі обговорення 	Створення діалогу-обміну думками, діалогу-обговорення на основі прочитаного/почутого	Рецептивно-репродуктивні, продуктивні умовно-комунікативні, комунікативні, зі штучно створеними і природними опорами, парні, з рольовим компонентом, частково керовані
Організаційно-мотиваційний	Створення мотиваційної готовності до участі у дискусії, організація дискусії	<ul style="list-style-type: none"> Вибір проблеми, що буде обговорюватися, із запропонованих викладачем; Визначення мети дискусії; Вибір представника групи (модератора); Встановлення регламенту дискусії; Прогнозування змісту дискусії; Створення мотиваційної готовності студентів до обговорення ПС 	<p>Гр. 2. Група вправ для розвитку організаційних умінь ведення дискусії</p> <ol style="list-style-type: none"> 2.1. Вправи для розвитку умінь обґрунтовувати вибір обраної проблеми для обговорення у ході дискусії; 2.2. Вправи для розвитку умінь визначити мету дискусії <p>Гр. 3. Група вправ для розвитку прогностичних умінь</p> <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Вправи для розвитку умінь прогнозувати ПС, з якими стикаються люди, маючи певну проблему; 3.2. Вправи для розвитку умінь прогнозувати ймовірність подій і наслідків у певній ПС; 3.3. Вправи для розвитку умінь прогнозувати зміст дискусії 	«мозковий штурм» «мозковий штурм», відповіді на запитання	Рецептивно-репродуктивні, комунікативні, фронтальні, керовані Рецептивно-репродуктивні, комунікативні, фронтальні, керовані
Інформативно-підготовчий	Первинне орієнтування у дискусії: демонстрація ПС, пошук інформації, необхідної для вирішення ПС, аналіз ПС, визначення загальної точки зору підгрупи	<ul style="list-style-type: none"> Перегляд відеосюжету телепередачі з метою ознайомлення з ПС; Читання статті з метою пошуку і вилучення інформації, необхідної для вирішення ПС; Аналіз ПС шляхом заповнення інтелектуальної карти; Програмування і планування іншомовного висловлювання на основі одержаної інформації; Забезпечення мовним і мовленнєвим матеріалом; Обмін думками у підгрупах, визначення загальної точки зору підгрупи 	<p>Гр. 4. Група вправ для розвитку умінь читання й аудіювання у процесі ознайомлення з проблемною ситуацією</p> <ol style="list-style-type: none"> 4.1. Вправи для розвитку умінь розуміти загальний зміст прочитаного/почутого; 4.2. Вправи для розвитку умінь узагальнювати факти/події; 4.3. Вправи для розвитку умінь співвідносити факти, встановлювати зв'язки, оцінювати й інтерпретувати одержану інформацію <p>Гр. 5. Група вправ для формування й розвитку комунікативно-дискусійних умінь II рівня</p> <ol style="list-style-type: none"> 5.1. Вправи для розвитку умінь описати проблему/ПС, виявити причини її виникнення і наслідки; 5.2. Вправи для розвитку умінь висловити припущення/пропозиції щодо варіантів вирі- 	Перегляд відеосюжету телепередачі, читання статті, виконання тестів альтернативного і множинного вибору, відповіді на запитання, заповнення таблиць, схем тощо. Заповнення інтелектуальної карти у ході аналізу ПС, обмін репліками, розширення,	Рецептивні, рецептивно-репродуктивні, умовно-комунікативні, комунікативні, фронтальні, індивідуальні Рецептивно-репродуктивні, умовно-комунікативні, комуніка-

Етап	Мета етапу	Завдання етапу	Групи і підгрупи вправ	Види вправ	Типи вправ
			шення ПС, висвітлюючи власну точку зору і зважаючи на точку зору співрозмовника; 5.3. Вправи для розвитку умінь деталізувати повідомлення, уточнити обставини, вказати на зв'язок фактів з новою або відомою інформацією щодо ПС; 5.4. Вправи для розвитку умінь доповнювати і розширювати зміст висловлювання	доповнення, спростування тверджень співрозмовників, висловлення точки зору щодо проблеми з використанням штучних опор	тивні, групові, керовані / частково керовані, з використанням опор
Ситуативно-дискусійний	Проведення дискусії Формулювання висновків, аналіз дискусії	<ul style="list-style-type: none"> Постановка ПЗ викладачем; Пошук способів вирішення проблемного завдання студентами; Наведення (представлення) варіантів вирішення ПС представниками підгруп на основі одержаної ролі; Передача вказівок учасниками підгруп своїм представникам (за необхідності); Прийняття колективного вирішення ПС або знаходження компромісу 	Гр. 6. Група вправ для формування й розвитку комунікативно-дискусійних умінь III рівня 6.1. Вправи для розвитку умінь вступати в дискусію; 6.2. Вправи для розвитку умінь переконувати комунікантів шляхом аргументації/контраргументації, наводити приклади з метою аргументації/контраргументації; 6.3. Вправи для розвитку умінь тактовно висловлювати свою згоду/незгоду з точкою зору співрозмовника; 6.4. Вправи для розвитку умінь підтримувати дискусію, розгортаючи висловлювання, уточнюючи, вносячи корективи у висловлювання співрозмовника; 6.5. Вправи для розвитку умінь надавати поради і реагувати на поради інших; 6.6. Вправи для розвитку умінь знаходити шляхи розв'язання ПС, знайти компроміс, дійти згоди у вирішенні проблеми/ПС	Обмін думками, ведення дискусії з використанням природних опор, вибір одного з варіантів вирішення проблеми	Рецептивно-репродуктивні, продуктивні умовно-комунікативні, комунікативні, групові, індивідуальні керовані / частково керовані, з використанням опор
Констатуюче-інтерпретаційний		<ul style="list-style-type: none"> Підведення підсумків; Зіставлення мети дискусії з результатом обговорення; Виявлення позитивних і негативних сторін дискусії 	6.7. Вправи для розвитку умінь завершувати обговорення, висловлюючи власне ставлення до розглянутої проблеми/ПС; 6.8. Вправи для розвитку умінь підводити підсумки дискусії; 6.9. Вправи для розвитку умінь зіставляти мету дискусії з її результатами, визначати позитивні і негативні сторони дискусії, що відбулася.	Заповнення бланка визначення результатів дискусії, підбиття підсумків з опорою на бланк і план висловлювання	Продуктивні, комунікативні, групові, індивідуальні, частково керовані, некеровані, з використанням опор, без опор

- *Work in pairs.*

A teacher should	have special education; be kind-hearted, careful, courageous, sensitive to the need of others; be strict and just; love children and his subject; possess deep and broad knowledge of a subject; be responsive, honest, tactful, reserved, communicative, patient and tolerant; be a good psychologist.
------------------	---

- *One of you is a Ukrainian teacher; another is a teacher from the UK.*
- *Discuss the following:*

What qualities do you think are necessary for a good teacher?

- *Make up a dialogue.*
- *Do you agree that a genuine teacher (a born teacher) is God's gift?*
- *What did you dream of becoming in your childhood?*

- *Did you change your mind?*
- *What do you want to be now?*
- *Who has influenced your choice?*
- *What is your parent's attitude towards your choice?*
- *Who was your favorite school teacher? Why?*

Приклад 4

Мета: розвивати вміння висловити свою думку щодо прочитаного.

Інструкція: *To learn more about choosing the profession of a teacher read the article.* (текст статті **Why I became a teacher: I love to learn, so this is the perfect career** можна знайти на <http://www.guardian.co.uk/teacher-network/teacher-blog/2013/jan/27/educating-teaching-career-lifelong-learner>)

- *After reading complete the following chart below about the life of Eko. It will help you to take part in the discussion.*

Eko's attitude to learning	
The first choice of profession	
Her mother's dream	
Eko's motivation for teaching	
The best thing about teaching	
Eko's advice to teachers	

- *Work in pairs.*
- *Discuss the article.*
- *Make use of the questions below.*

1. Why did Eko decide to become a teacher?
2. Do you understand her choice?
3. Would you like to become a teacher? Why?
4. Does Eko believe that a teacher can change a child's life for better? Do you agree\disagree with her?
4. Has she got any secrets (tips) to become a good teacher? What are they?
5. Is it important for a teacher to stay calm? If yes, why?
6. Do you consider Eko to be a workaholic?

Приклад 5

Мета: розвивати вміння підтримати/не підтримати точку зору співрозмовника.

Інструкція: *Work in pairs.*

St. A	St. B
You are Eko, a teacher from The UK. You think that:	You are a teacher from Ukraine. Agree\disagree with Eko. Explain your choice.
1. If you are a teacher you can cope anywhere with anything.	
2. Teachers need to be very good actors.	
3. A teacher needs open communication with the parents	

Приклад 6

Мета: розвивати вміння запитати точку зору інших комунікантів.

Інструкція: *Work in pairs.*

- *One of you is a journalist, another is a British student.*
 - *Ask your partner to comment on the following points. Then change your roles.*
1. I like a teacher who gives you something to take home to think about besides homework (Lily Tomlin as "Edith Ann").
 2. To teach is to learn twice (Joseph Joubert, Pensées, 1842).
 3. Good teaching is one-fourth preparation and three-fourths theatre (Gail Godwin).
 4. What the teacher is, is more important than what he teaches (Karl Menninger).

Приклад 7

Мета: розвивати вміння демонструвати зацікавленість у предметі обговорення.

Інструкція: *Work in pairs.*

St. A	St. B
You are a student from Ukraine who would like to become a teacher. You believe that:	You are a journalist from the UK who would like to write an article about the profession of a teacher. Show your interest during the interview. Ask St. A:
1. Teaching is your calling.	1. Why does he/she believe that teaching is his/her calling?
2. Teaching is a noble profession.	2. Why does he/she believe that teaching is a noble profession?

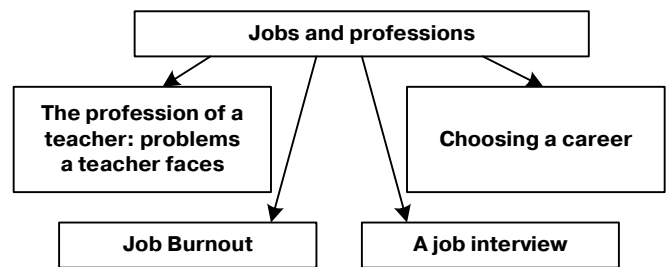
ОРГАНІЗАЦІЙНО-МОТИВАЦІЙНИЙ ЕТАП

Гр. 2. Група вправ для розвитку організаційних умінь ведення дискусії

Приклад 8

Мета: розвивати вміння обґрунтовувати вибір обраної проблеми для обговорення у ході дискусії.

Інструкція: *Look at the topic and note down what problems it can arise. Explain your choice.*



- *Explain the reasons for having chosen the problem for the discussion:*

1. The problem is urgent for society.
2. The problem is urgent for you.
3. The problem is interesting and exciting.
4. You are eager to share information on the problem with your group mates.
5. You would like to find and understand the reasons for the problem appearing.
6. It is important for you to prevent the problem in the future.
7. You are interested in solving the problem.

Приклад 9

Мета: розвивати вміння визначати мету дискусії.

Інструкція: *According to the problem "The profession of a teacher: problems a teacher faces", choose the aim/s of the discussion.*

1. Defining the main problems a teacher faces.
2. Analyzing teachers' lifestyle.
3. Finding advantages and disadvantages of working as a teacher.

4. Describing a portrait of a modern teacher.
5. Finding the ways of preventing problems.
6. Giving the reasons for appearing the problems a teacher faces.
7. Finding the solutions of the problem.
8. Finding positive and negative consequences of each solution.

Гр. 3. Група вправ для розвитку прогностичних умінь

Приклад 10

Мета: розвивати вміння прогнозувати ПС, з якими стикаються люди, маючи певну проблему.

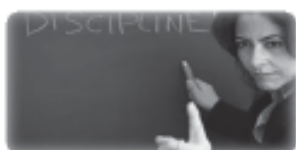
Інструкція: *Look at the pictures. What are the people in the pictures? Now look at the key phrases. Think and define what these people are.*

- *Work in groups of three.*

St. A	St. B	St. C
You are a teacher from Ukraine. What typical problem situations you come across in your profession?	You are a teacher from the UK. What typical problem situations you come across in your profession?	You are the psychologist who helps define the problem situations which occur in the career of a teacher.
1. A teacher is worried about his/her low wages that is why he/she hesitates whether to change his/her profession or earn money on the side.		
2.		
3.		
4.		



- More than 90% of teachers work second jobs in order to support their families.
- Ask for salary increase!



- Military type alternative schools with tight discipline and vigorous exercise.
- Disruptive students who don't stop talking, stay in their seats...



- Parents start attacking teachers when they hear complaints from their kid against the teachers.
- Parental cooperation and guidance with them.



- Reduce the workload!
- I am exhausted and annoyed with my students. I am burning out!

Приклад 11

Мета: розвивати вміння прогнозувати ймовірність подій і наслідків у певній ПС.

Інструкція: *Work in groups of three.*

- *Discuss the consequences of each problem situation suggested in the previous task.*

Приклад 12

Мета: розвивати вміння прогнозувати зміст дискусії.

Інструкція: *Judging by the title of the episode from a TV show "Teachers' personal and professional boundaries" (<http://www.youtube.com/watch?v=AysngcUosjM>), try to predict the events developed in the episode.*

- *Explain the meaning of the word boundaries.*
- *Taking into consideration the meanings of the following words and phrases below, try to predict the message of the episode you are going to watch.*

Banter – friendly conversation in which people make a lot of jokes with and amusing remarks about each other

flirtatious – /fIE:'teISqs/ behaving in a way that deliberately tries to attract sexual attention

on the scrutiny – careful and thorough examination of someone or something

presumably – adv /prlz'ju:mqbl/ used to say that you think something is probably true

scenario /sI'nQrlqu/n (pl -narios) 1) a summary of the plot of a play, etc., including information about its characters, scenes, etc.; 2) a predicted sequence of events

- *Suggest the issues that might be covered in episode.*

ІНФОРМАТИВНО-ПІДГОТОВЧИЙ ЕТАП

Гр. 4. Група вправ для розвитку умінь читання й аудіювання у процесі ознайомлення з проблемною ситуацією

Приклад 13

Мета: розвивати вміння розуміти загальний зміст почутого.

Інструкція: *Watch a TV show episode from the TV show called "Teachers' personal and professional boundaries" (<http://www.youtube.com/watch?v=AysngcUosjM>).*

- *Find out the main idea of it.*
- *Find out the reasons for breaking personal and professional boundaries.*

Приклад 14

Мета: перевірити рівень розуміння загального змісту повідомлення.

Інструкція: *To see how well you have understood the TV episode, tick the statements T/F.*

1. Newly-qualified teachers are discussing when teachers' behavior can cross the line.
2. They are looking at three different scenarios.
3. Teachers should have social relations with children.
4. Many teachers live in small communities.
5. Most people meet their partner in the workplace.

Приклад 15

Мета: розвивати вміння розуміти загальний зміст прочитаного

Інструкція: *To learn more about the profession of a teacher read an article “Can teachers ever have a work-life balance at home”? (текст статті можна знайти на <http://www.guardian.co.uk/teacher-network/2011/dec/07/teachers-work-life-balance>)*

- *Be ready to discuss it.*

Приклад 16

Мета: перевірити рівень розуміння загального змісту прочитаного.

Інструкція: *To check how well you coped with the article tick the statements true/false.*

1. Many of those friends of yours who joke about your extended holidays will not understand the complexities and strains of being in the profession.
2. A teacher in the classroom cannot inspire, cultivate and enthuse learning if he is tired.
3. Teaching is the profession for a perfectionist because there is always something more you can do.
4. A fascinating book has been published 10 years ago by Jim Smith and Ian Gilbert, called “The Lazy Teacher’s Handbook: how your pupils learn more when you teach less”.
5. By throwing the onus onto pupils, you actually increase their learning.

Приклад 17

Мета: розвивати вміння узагальнювати факти/події.

Інструкція: *Complete (Fill in) the gaps in the chart with the abstracts (short written statements containing only the most important ideas) according to the paragraphs (sections) of the article and speech formulas.*

- *Try to generalize the facts/events from the article.*

Paragraph	Fact/event	Speech formula/s
1 – 3	Teaching is a stressful profession which demands much time and effort, especially while preparing lessons	To cut to the chase
4		
5 – 6		
7		
8		
9		
10 – 12		
13		
14		

Гр. 5. Група вправ для формування й розвитку комунікативно дискусійних умінь II рівня

Приклад 18

Мета: розвивати вміння описати проблему/ПС, виявити причини її виникнення і наслідки.

Інструкція: *Work in groups of three.*

• St. A is a teacher from the UK, who faces the problems:	St. B is a teacher from Ukraine, who faces the problems:	St. C is a psychologist who analyses:
1. People do not understand the complexities and strains of being in the profession of a teacher.	1. After having come into the profession of a teacher I started destroying my health and personal life.	1. Reasons for appearing problems. 2. Consequences of the problems. 3. Solutions of the problems.

Приклад 19

Мета: розвивати вміння доповнювати і розширювати зміст висловлювання.

Інструкція: *Work in groups of three.*

- *Complete the statements giving the reasons.*

1. To find a life balance for a teacher is very important ...
2. As a teacher, you are the most important person in the room and resource in the school ...
3. To avoid stress, a teacher should change his/her lifestyle...

as... because... otherwise... due to the fact that... on account of... on the grounds that...
--

Приклад 20

Мета: розвивати вміння деталізувати повідомлення, уточнити обставини, вказати на зв’язок фактів з новою або відомою інформацією щодо ПС.

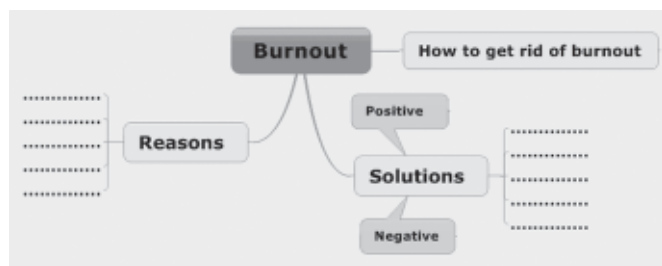
Інструкція: *Work in small groups.*

<p>Варіант А (Жорстке керування: прийом «Евристична бесіда»)</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Answer the following questions; express your opinion using speech formulas below.</i> <ol style="list-style-type: none"> 1. Do you consider the profession of a teacher to be stressful and hard? 2. Do you have friends or relatives who work as teachers? If yes, what is their lifestyle? 3. Do you think that most causes of teacher burnout are psychological? 4. What factors lead teachers to burnout: low wages/undisciplined pupils/ poor working conditions/ lack of recognition and thanks/ heavy workloads/ routine excessive paperwork? 5. Do you consider teachers to be perfectionists? <ul style="list-style-type: none"> • <i>Taking into account all the students’ views, fill in the mind map.</i> • <i>Discuss the reasons in small groups giving your arguments, trying to persuade your group mates.</i> 	<p>Варіант Б (Часткове керування: прийом «Мікрофон»)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Take a microphone; express your opinion using speech formulas below. • Answer the following question: What are the reasons for teacher burnout? • Then pass the microphone to the student next to you. • Taking into account all the students’ views, fill in the mind map. • Discuss the reasons in small groups giving your arguments, trying to persuade your group mates.
--	---

- *Make use of the speech formulas.*

Aim	Speech formulas
To express one's point of view	As I see... To my mind... I consider that... I think that... In my opinion... As far as I'm concerned... I believe that... Giving strong opinion... Giving neutral opinion ... Giving tentative opinion... It's my firm believe that... No one, I think, is challenging the view that... I hold the view that... I know from personal experience... I've got an impression that...
To give arguments in order to persuade your group mates	The main argument is... To prove what I've said... For some reasons... An additional advantage is... One point of view in favor of...is... The main important advantage is...
To make additions (to statements)	I'd like to add... Not only... but also... Both...and... What is more/Furthermore/Apart from this/In addition (to this)/Moreover... Besides... not to mention the fact that...

Приклад інтелектуальної карти



СИТУАТИВНО-ДИСКУСІЙНИЙ ЕТАП

Гр. 6. Група вправ для формування й розвитку комунікативно-дискусійних умінь III рівня

Приклад 21

Мета: розвивати вміння висловити припущення/пропозиції щодо варіантів вирішення ПС, висвітлюючи власну точку зору і зважаючи на точку зору співрозмовника.

Інструкція: *Work in groups of three.*

<p>Варіант А (Жорстке керування: прийом «Займи позицію») Інструкція:</p> <ul style="list-style-type: none"> • St. A is a teacher from the UK who suffers from burnout. St. B is a Ukrainian teacher who is happy in his profession. St. C is a psychologist who analyzes the reasons for teacher burnout and suggests the solutions of the problem. • Discuss how to get rid of burnout. • Start a role play.

<p>Варіант Б (Часткове керування: прийом «Древо рішень») Інструкція: Choose any of the suggested roles:</p> <ul style="list-style-type: none"> • a school teacher from the UK who suffers from burnout • a doctor who explains the reasons for teacher burnout and suggests the solutions of the problem • an experienced University teacher who helps young teachers to get rid of burnout • a school teacher from Ukraine who is happy in his profession • a journalist who interviews teachers • a psychologist who analyzes the reasons for teacher burnout and suggests the solutions of the problem
--

- *Discuss how to get rid of burnout?*
- *Start a role play.*

Приклад 24

Мета: розвивати вміння вступати в дискусію

Інструкція: *Discuss the following questions using speech formulas. Use the chart below.*

- *What are the reasons for teacher burnout?*
- *Are there negative effects of teacher burnout?*
- *What are they?*
- *Explain your choice.*

Aim	Speech formulas
To express one's point of view	As I see... To my mind... I consider that... I think that... In my opinion... As far as I'm concerned... I believe that... Giving strong opinion... Giving neutral opinion ... Giving tentative opinion... It's my firm belief that... No one, I think, is challenging the view that... I hold the view that... I know from personal experience... I've got an impression that...
To give arguments in order to persuade your group mates	The main argument is... To prove what I've said... For some reasons... An additional advantage is... One point of view in favor of...is... The main important advantage is...

Приклад 25

Мета: розвивати вміння знаходити шляхи розв'язання ПС, знайти компроміс, дійти згоди у вирішенні проблеми/ПС.

Інструкція: *Discuss in small groups how to prevent burnout.*

- *Fill in the mind map with positive and negative consequences of each solution.*

Приклад 26

Мета: розвивати вміння тактовно висловлювати свою згоду/незгоду з точкою зору співрозмовника.

Інструкція: *Work in groups of three.*

- Discuss the following questions. Agree/Disagree with your co-speakers (partners).

1. What solutions are usually used in this country? Do you consider them to be effective?
2. Which are their positive consequences?
3. Which are their negative consequences?

- Discuss the following question using speech formulas in the chart below.

Aim	Speech formulas
To make additions (to statements)	I'd like to add... Not only... but also... Both...and... What is more/Furthermore/Apart from this/ In addition (to this)/Moreover... Besides...not to mention the fact that...

Приклад 27

Мета: розвивати вміння переконувати комунікантів шляхом аргументації/ контраргументації, наводити приклади з метою аргументації/контраргументації.

Інструкція: Read the letter from an English teacher Lindsay Clandfield to find information about her problems. (текст листа можна знайти на <http://www.onestopenglish.com/support/methodology/debates/are-you-suffering-from-burnout/>).

- As a representative of the group be ready to give your own arguments and counter-arguments supporting your group's position on solving Lindsay's problems. Give examples from your experience.
- You may take a time-out for the consultation with your group.

Приклад 28

Мета: розвивати вміння підтримувати дискусію, розгортаючи висловлювання, уточнюючи, вносячи корективи у висловлювання співрозмовника.

Інструкція: Choose a representative of the group.

The representative of group A is a journalist who is going to write an article about teacher burnout	The representative of group B is a school teacher from the UK who suffers from burnout syndrome	The representative of group C is a psychologist who helps people preventing burnout
Interview the teacher and the psychologist concerning burnout symptoms. Make adjustments in your partner's/s' statements if it is necessary.	Discuss your problems with your partners. Make adjustments in your partner's/s' statements if it is necessary.	Specify the symptoms of teacher burnout, answer the questions, make adjustments in your partner's/s' statements if it is necessary.

- You may take a time-out for the consultation with your group.

Приклад 29

Мета: розвивати вміння надавати поради і реагувати на поради інших.

Інструкція: Work in groups of three.

- Give pieces of advice to Lindsay Clandfield how to fight English teacher burnout. (текст статті **What can teachers do to avoid, or fight, burnout?** можна знайти на <http://www.onestopenglish.com/support/methodology/debates/are-you-suffering-from-burnout/>).
- Then read the advice how to avoid burnout and express your opinion.
- Choose a representative of the group. Discuss his/her attitude to the advice given in the article.
- The members of the group are welcome to write notes with pieces of advice to the representative.

КОНСТАТУЮЧЕ-ІНТЕРПРЕТАЦІЙНИЙ ЕТАП

Гр. 6. Група вправ для формування й розвитку комунікативно-дискусійних умінь III рівня (продовження)

Приклад 30

Мета: розвивати вміння підводити підсумки дискусії

Інструкція: To make it easier for you to summarise the results of the discussion fill in the form below and be ready to make a conclusion.

THE PROBLEM:			
The problem has been solved	<i>completely</i>	<i>partially</i>	<i>not at all</i>
COLLECTIVE DECISION/COMPROMISE:			
CONSEQUENCES			
POSITIVE:		NEGATIVE:	
The discussion has reached its aim	<i>completely</i>	<i>partially</i>	<i>not at all</i>

Приклад 31

Мета: розвивати вміння завершувати обговорення, висловлюючи власне ставлення до розглянутої проблеми/ПС.

Інструкція: You are teachers of a British primary school. You are going to finish discussing the problem "Teacher burnout". Tell your partners what your attitude to the problem is.

Приклад 32

Мета: розвивати вміння підводити підсумки дискусії.

Інструкція: Try to make a conclusion taking into account all the views.

- Use the hint below as a plan.
- Make the use of the speech formulas below.

Aim	Speech formulas
To make conclusions	On the whole... In general...
	After all I mean ... In addition...
	Summing up all you've just said ...
	Let's come to a conclusion.
	On top of that... To sum up...
	To top it all... All in all...,
	In conclusion...
	All things considered, we feel that...
	To crown it all I'd like to say that...
	Taking into account all the facts...

Hint

- Describe the problem you have been discussing:
 - The importance of the problem* for society/you (why the problem is important).
 - The reasons* for appearing the problem;
 - People who suffer from the problem.*
- Discuss (note down) whether the problem has been solved:
 - completely* (you are sure that you have found the best ways of problem solving);
 - partially* (the ways of solution/s you have found are not argumentative and persuasive and the problem can be solved partially);
 - not at all* (the ways of solution/s you have found are inappropriate).
- Discuss the collective decision in problem solving that you have made:
 - Name all the decisions (common or opposite);
 - Discuss the factors that helped you making a compromise.
- Discuss positive and negative consequences of each solution:
 - Why do you consider consequences to be positive/negative?

Приклад 33

Мета: розвивати вміння зіставляти мету дискусії з її результатами, визначати позитивні і негативні сторони дискусії, що відбулася.

Інструкція: *Discuss the following questions to find out the results of the discussion.*

- Do you consider the discussion to be effective?*
- What are negative and positive aspects of the discussion?*
- Have we solved the problem?*
- Have any questions left?*

Таким чином, ми запропонували підсистему вправ для навчання майбутніх філологів ведення дискусії на основі проблемних ситуацій і проілюстрували її прикладами. *Перспективно* подальших наукових досліджень у цьому напрямі ми вбачаємо в розробці відповідної моделі навчання майбутніх філологів ведення дискусії на основі проблемних ситуацій.

ЛІТЕРАТУРА

- Андронік Н.П. Навчання майбутніх учителів англійської мови на основі автентичних поетичних творів: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01, 13.00.02 / Андронік Наталя Павлівна. – К., 2009. – 338 с.
- Галанова О.А. Обучение стратегиям научной дискуссии на иностранном языке в неязыковом вузе : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Галанова Ольга Александровна. – Пермь, 2003. – 239 с.
- Гордеева А.И. Навчання старшокласників загальноосвітньої школи обговорення проблем англійською мовою у процесі міжкультурного спілкування: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Гордеева Анжела Йосипівна. – К., 2004. – 254 с.
- Гордеева А.И. Интеллектуальна карта як засіб формування іншомовної комунікативної компетенції майбутніх філологів// Іноземні мови. – 2012. – № 4 (72). – С. 51 – 58.
- Зайцева І.В. Лінгвометодичні особливості навчання майбутніх філологів англійської мови на основі проблемного методу. – К.: Вісник КНЛУ. – 2012. – Вип. 21. – С. 39 – 47.
- Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению: пособие для учителей иностранных языков. – 2-е изд. – М.: Просвещение, 1991. – 223 с.
- Сімкова І.О. Методика навчання англійської мови професійно орієнтованої дискусії студентів інженерних спеціальностей: дис ... канд. пед. наук : 13.00.02. – Сімкова Ірина Олегівна – К., 2010. – 303 с.
- Скляренко Н.К. Типологія вправ в інтенсивному навчанні іноземних мов/Н.К. Скляренко//Гуманітарні аспекти лінгвістичних досліджень і методики викладання іноземних мов: Збірник наукових праць. – К.: КДППМ, 1992. – С. 9 – 14.
- Топтигіна Н.М. Навчання дискусії на матеріалі художніх текстів у процесі вивчення англійської як другої іноземної мови: дис....канд. пед. наук. : 13.00.02 / Топтигіна Наталя Михайлівна – К: 2004. – 210 с.
- Холодяева О. В. Развитие инициативности студентов в дискуссионных формах общения: автореф. дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / О.В. Холодяева. – Елец: ЛГПУ. – 2012. – 30 с.
- Черныш В. В. Обучение англоязычному чтению и аудированию с использованием аудиокниг художественных произведений (средняя общеобразовательная школа с углубленным изучением иностранных языков) : дисс. ... канд. пед.наук : 13.00.02 / В. В. Черныш. – К., 2001. – 308 с.
- Шевченко Т.Ю. Обучение иноязычному полилоговому общению студентов-лингвистов: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Пятигорск. , 2008. – 24 с.

Отримано 28.08.2013